

DIVATLAP A MAGYAR HÖLGYEK SZÁMÁRA.

Előfizetési díj: **Vidékre postán**, vagy **helyben** házhoz hordatva: Egész évre (jan.—dec.) 5 ft. Félévre (jan.—jun.) 3 ft. Negyedévre (apr.—jun.) 1 ft. 50 kr. A Politikai Ujdonságokkal együtt: Egész évre (jan.—dec.) 9 ft. Félévre (jan.—jun.) 5 ft. Negyedévre (jan.—mart.) 2 ft 50.

EREDETI DIVATTUDÓSÍTÁS.

(Pest, nov. 14.)

A nemzeti ruhadivat meghonosulásának egyebek között még az a szerencsés hatása is lesz, hogy általa iparosaink s művészeink mintegy kényszerítve lesznek műizlésüket képezni, abban eredetiséget, leleményességet kifejtteni. És erre valóban nagy a szükség. Mert eddig ugyancsak el volt hanyagolva e tér, — kézműves iparosaink készen kapván mindent a modern finom izlésnek, a magas elegantiának fővárosából Párisból, legfőlebb ezek szajkó utánzásában, eszmétlen majmolásában versenyeztek. A honi kézművesség sokáig a magyar csizma varrásban tündöklött a külföldi fölött, és még tán a gombkötésben. Számos cikkekben, hátán egy-egy jóra való kézműves a tartóság szempontjában igen is, — de izlés dolgában el nem érte Páris gyártmányait.

A ki ön hibáink legyezgetésében, szolgálai magasztalásában keresi a népszerűséget, az ily hátramenő parókás „ómagyar“ legnagyobb akadály a haladásnak. Az ilyen nem akar hibát látni és következésképp javulni sem. De hála újabb művelődésünk emelkedettebb szellemének, mind inkább ritkul

azon emberek száma, kiknek ha elvei a gyakorlatban továbbra is foganatosulnának, a külföld most is, mint néhány évtized előtt — csak hibáiról ösmérne a magyarra.

Ha tehát olykor egy-egy divatképünk nem sikerül a magasb izlés követelményei szerint — a minthogy való a mi való, a párisi finom metszetüektől bizony még mindig távol vagyunk, ennek korántsem kiadói áldozatkészség hiányában, de kéziparunk, s művészetünk kezdetleges állapotában kerecsendő az oka.

Ezért örülhetünk a magyar nemzeti divat elterjedésének, mert gyakorlat a tökély utja; s ha ezentula művészet minden ágaiban eredeti stylre fognak törekedni, akkor maholnap kikerekülhet, a mi eddig nem volt; alakulhat, a mi eddig a zürben szúnyadott, t. i. magyar styl — úgy a képzőművészetekben, mint általában az alárendeltebb kézműipar terén. És ez nagy nemzeti kincs lesz, nagyobb mint sok meddő csata, — azért — ápoljuk e magasabb szempontból is szép nemzeti viseletünket!

Ezek után térjünk szorosabb feladatunknak, a divatcikkek részletes előszámlálásának terére.

Fejkötőkről és kalapokról jelenleg csak a mult számunkban közölt magyarázatot ismételni volnánk kéntelenek, mert azóta csak azt tapasztaltuk, hogy a mult számunkban említett kalapok általános tetszésben részesülnek, — noha kissé magyartalan alakuak — de hiszen, mit csodálkoznánk ezen? — Hiszen tudjuk mily tetszésdühöt élesztett a maga idején a félmagyar „Luiza csárdás“ is?!

Megemliteni érdemesek a most igen kedvelt házi fejékek, mint például a különféle szalagból készült párta alaku fonatok vagy koszoruk; ugyszintén csokrok; ezek közül ki emeljük leginkább a violaszín bársonból készültet, mely szöke hajhoz — és a piros bársonyból készültet, mely a barnához igen jól áll; ezen fejék háromszoros fonatból még szebben levelekből áll, melyeknek a hegyei az arcz felé irányozva mind két oldalról a homlok fölött egy rózsával vagy csokorral találkoznak, hátul pedig nagyobb rózsában vagy csokorban záródnak, mely utóbbinak hosszú végei lenyulnak; igen kedvelt viselet még most házban egy bársony vagy selyem szalag csokor, melynek közepe egy kis csattal vagy más ékszerrel van ellátva; ezen csokrok homlok fölött a hajra alkalmaztatnak, rendesen széleses alakuak és fülig érő végei mind két oldalt lenyulók.

Egy igen csinos hajviseletet a fent leirt fejékekhez alkalmazottat is láttunk, mely halántéktól kezdve egy-egy fonatból áll, melyeknek végei hátul erős fodrok alatt eltűnnek.

Gallérok felállók de nem fodrosak, keresztültört himzetüek s igen filigrán munkájuk a divatozók, ugyszintén lehajtottak is, melyek hegyei egymást érik, különösen felöltökre igen alkalmazhatók. Szintén ujdonságok közé tartoznak a miniszter gallérnak nevezettek, s ezekhez illő kézrevalók (manchetten) is.

Minthogy a beállott téli napokban a szoknyadiszre is kell fordítani figyelmünket, utczai és sétai viseletnél: kiemelni való ennél fogva leginkább az, hogy ha oly rendkívüli

bő krinolinokat nem is látni mintnyáron át, de annál hosszabak a szoknyák oly annyira, hogy néha valódi uszály ruhát láthatni, mi épen oly alkalmatlan, mint a tulbő szoknyák — ezek még azonnal föl is diszittetnek ellenkező színü taffota fodrokkal vagy széles szegélyekkel, mind a szürkéhez fekete, buzakék, viola és barna színekkel; — vagy barnához almazölddel, feketéhez violával s több öszhangzó színekkel.

Rendesen a derékek is hasonlóan vannak diszítve; kitünöek jelenleg a paszomántos munkák, melyek izlésteljességüknél fogva a szokásos, kissé durva gombkötő munkát kivált női öltözeteknél nagyon felül multák és most általánosn használtatnak mind ruhákra ugyszintén mentékre is, melyek a mostani igen egyszerű diszítés mellett ezáltal nagyon kiemeltetnek.

Egy igen saájátságos ingváll is merült föl mostanában, mely bizonyosan az oly igen kedvelt zuáv ingnek köszönheti felkapását, minthogy nem egyéb közönséges oláh vagy tót eredetü viseletnél; — készül fehér cachemirből vagy finom vászonból, nem egészen a nyakig érve magas, a nyak körül van három ujjnyi széles, sűrű vörös gyapjú himzés alkalmazva, ez alól erednek apróra rakott redők egészen a szoknyaövig, hasonló himzéssel van a mellnyílás is, mely a nyakon egy piros bojtos zsinórral diszítve záródik, ugyszintén a vállcsuklón is keresztben és hosszában a nyakdiszig; ezen diszítés, mely a kar külső oldalán — a vállcsuklótól le a kétfejjig — keresztben és hosszában huzódik, szintén piros, és egy ujjnyi széles; a vállon és az újj hosszában alkalmazott diszítés csak egy ujjnyi széles, a kéz körül zárt újjakon és a mellen hasonló a nyakhimzéshez, és 3 ujjnyi széles; az újjak hasonló kis bojtos veres zsinórral záródnak.

Ezen ingnek nem szabad feszülni hosszában, minthogy a redőknek túl a szoknya övön kell esniök, az ing alsó széle egy e célra alkalmazott zsinórral összehuzódik, hogy a test körül bő ing egyenlő redözetet képezzen és a szoknya öv alatt elvész.

A K I Á T K O Z Á S.

(Mutatványúl „A magyar jakobinusok“ czimű regényből, mely jövő hónapban fog megjelenni.)

Fekete más nap reggel elment Kovács-hoz és a mult éj eseményeit elbeszélte, melyeket Raimundnének elmondani nem volt elég bátorsága, ezért egyedül lépett az orvos a nők szobájába, kik az egész éjt várakozásban virrasztva tölték. Midőn most Luiza az orvos komoly arcját megpillantotta, felsikoltott: ne szóljon semmit, eleget tudok, sejtelmem nem csalt, a kísérlet nem sikerült.

Lenke kérdőleg tekintett atyjára és szólt: fontos okok miatt holnapra halasztottuk, csak türelem, még semmit sem veszünk.

Luiza ereje már rég kimerült és sokszerű rázkódtatást nem birt kiállani, tökéletes merevség vett rajta erőt, le kelle fekünnie. Estefelé lázba esett, eszméletét vesztvén félrebeszélte. Iszonyu álmokképek üldözék, majd vérpadról szólt, hivén, hogy őt üldözik, majd azzal vádolá magát, hogy ő bérelte fel Iliát Szolarcsek meggyilkolására. Lenke egy pillanatra sem távozott, de ő senkit sem ismervén, hivé, hogy elle-neitől van környezve és menekülni akart s csupán Lenke és Kovács ébersége akadályozá, hogy lázas hevültségében ágyából ki nem ugrott. Midőn a láz más nap sem szünt meg, fejcsóválva mondá az orvos Feketének: Félek, hogy megtört ereje a lázat le nem győzheti és az orvosi tudomány segédeszközei ez esetben nem vezetnek célhoz, mert lelki szenvedés rombolja szét a testet. Kovács nem csalódott, a betegség orvosi szerekek által nem gyengült, az izgatottság folyton tartott, nappal úgy mint éjjel, szemei nem zárultak álomra, gyógyszer nem érinté ajakát és szavai mindig zavartabbak lőnek. Barátai felváltva örködtek ágyánál, de a jobbulás reménye perczről perczre szünt. A hetedik éjjelen végre, uglátszott, hogy válság állott be, a görcsös vonaglások megszüntek, mély szédülésbe esett, melyet nem sokára csendes álm követett és Lenke, a ki az éjt ágyánál örködött, reggel örömmel jelenté atyjának, hogy Luiza jobban van. De

midőn az öreg orvos az alvó vonásait megtekinté, és ütését megtapintotta, szomorún szólt: néhány óra mulva mindennek vége lesz!

Lenke sirva közeledett a beteghez, a ki most egyszerre fölbredve föltekintett:

Lenke, kedves Lenke! szólt gyöngyhangan, ne sirj jó gyermek! ne sirj értem hisz életem úgy is örömtelen és silány, fájdalom nélkül hagyom el. Törekvésem mindig kötelességem betöltése volt és szüntelen iparkodám jót tenni, ezért multamra nyugodtan tekintek vissza.

E világon nem mosolyg reám több öröm! Kedves Kovács barátom vigasztalja meg atyámat, Lenkém légy leánya, míg megszabadul és hazájába visszatérhet, hol vesztességét nem fogja oly fájdalmasan érezni. Fekete barátom köszönöm önnek szives feláldozását, melyet irántam tanusított, és ha a földi boldogságot egykor teljes mértékben élvezi, ne feledkezzék meg az elhullt áldozatokról. Lenke élj boldogúl, te az idegennek testvérnél több valál. Órizza meg az ég tiszta kedélyedet, mely az élet minden viszonyain biztosan vezet keresztül, megelőzlek téged egy jobb világban, a hol újra találkozunk, áldásom veled Sándorom!

Alig végeze nagy megerőltetéssel e szavakat, tekintete ismét zavart lön, megragadta Lenke kezét és görcsösen szoritá, megint félrebeszélte, lélekzete gyöngült, „a függöny lehullott“ szólott még egyszer és szemeiben megtört az élet. Lenke zokogva hullott térdeire, Kovács és Fekete csak legnagyobb fáradsággal birták elvonni a hullától. Az orvos báró Révainénak írt, kérvén, hogy a szegény Lenkét néhány napra vegye magához Mosóczra és a báróné jól tudta mily iszonyu most minden érező szívnek a pesti lét, tüstént elviteté ehelyről, hol minden lépten szomorú emlékekkel találkozott.

Ez időttafővárosi körök a legsiralmas állapotban voltak, uglátszék, hogy egy rossz szellem üldözi. Miután már tudva volt,

hogy a királyi tábla a foglyokat halálra ítélte, még ekkor sem hitte senki, hogy valami komolyabb következménytől lehetne félni. Mindenki meg volt győződve, hogy a hét személyes tábla a királyi táblának túlszigorú ítéleteit szelídíteni fogja. Hisz csak nem volt hasztalan azon előjoga, miszerint nem a törvény holt betűi, hanem a méltányosság szerint ítélt, s ítéleteért lelkiismeretén kívül senkinek sem tartozik felelettel. Ehhez járult, hogy a bírák nagyobb része oly tulajdonokkal bírt, melyek a közvéleményben a részrehajlatlanságot alapítják meg, különösen az a magas állás, mely a becsvágynak már nem nyit tért, annál is inkább mert a tábla tagjai többnyire öreg urak voltak, kikben a szenvedély elaludt. Hozzá voltak szokva szelídséget várni e táblától, mert oly férfiak, kik már a sír szélén állanak, nehezen mondják ki a halálos ítéletet! E felett még azt is tudják, hogy a pörben Bécsből jött határozott rendelet folytán a főherczeg elnököl és nem vala titok, hogy a főherczeg a foglyok iránt, kiket nagyrészt személyesen is ismert, rokonszenvet érez, az országbiró gróf Zichy Károly szintén, mint a vérengző büntetések ellensége volt ismeretes. De midőn a pör a hétszemélyes táblánál tárgyalatott, rögtön azon hír terjedt el, hogy ez nem csak jóvá hagyta a királyi tábla ítéletét, hanem Öz, Szapp, Uza — Smetanovicsra és Landererre is halált mondott, kiket az első ítélőszék csak börtönre ítélte; sőt az apát ítéletét azzal súlyosíták, hogy mint az összeesküvés fejének a többiek kivégeztetését néznie kell s csak azután követné társait a vérpadra! E megmagyarázhatlan szigor egész Pestet meg rázta; a főherczeg hallgatagan nézte a pör folyamát, még csak nem is szavazott, csupán a többséget mondotta ki, és az országbiró, ki a kissebséggel szavazott, szavazatát nem indokolta. Egészen kimerültek a tárgyalásokban, mi okozhatá e sajátságos eljárást és miután a pör tárgyalása titokban történt és csak az ítélet mondatott ki, a kávéházi politikusok képzelmenek bő anyagot nyújtott. Nehány nap mulva közvéleményé vált, hogy Martinovics apát demokratikus irányu összeesküvése csak lepel, mely alatt egy sokkal komolyabb s fontosabb ügy lappang. Azt hiresztelték, hogy az or-

szág legtekintélyesebb emberei, élükön az országbiró és személynök a főherczeg tával egy szövetségbe alakultak, melynek célja Magyarországot Ausztriától elszakítani s a főherczeget királynak kikiáltani. Bécsben ezt megtudták s a bocsánat feltételeül türték, hogy Martinovics s társai hóhérbárd alatt vérezenek el.

Bármily észellenesek voltak is e hírek, feltünő vala bennük az, hogy ép a bécsi kormány emberei terjeszték vagy legalább nem mondtak ellent, szemlátomást odaműködtek, hogy az alkotmányos párt conservatív töredéke gyanuba essék, míg a szabadelvűeket azonosíták Martinovicscsal, nekik tulajdonítván a francia forradalom semmisítő elveit; mert csak így volt magyarázható Öz s Abaffy elítélése, kik szintén több évi várfogságra kárhoztattak.

Az ítéletek ismét közöltettek a foglyokkal azon hozzátétellel, hogy már Bécsbe küldetett aláírás végett a királyhoz. Csendesen hallgatták a foglyok most is végig, bár jobban megvoltak indulva, mint az első kihirdetéskor; mert egyedüli reményük a hétszemélyes táblában volt. Csupán Hajnóczy mondá: „a kormány vissza él az erősebb jogával, azonban ez engem nem bánt, mert ki kívánna élni ily silány időben, mint a milyen a miénk.“ Bécsből csak Zsigrai és Sulyovszki várt kegyelmet, nem hiheték, hogy ottan egyszerre 14 halálítéletet irjanak alá oly pörben, melyben az összeesküvés sincs tényleg bebizonyítva. A halálra azonban ők is készültek, habár az örök jelenléte bosszantá, mert az ítélet utolsó kihirdetése óta a gránátosok 12 elítélt czelláiban álltak őrt.

A porkoláb régi szokás szerint válogatottabb étkeket hozott, csodálkozván midőn Sulyovszki nem evett belőlük: „egyék, igyék,“ — szólta hozzá — „az ima már úgy sem használ, egy hét mulva mégis lefejezik. E szivtelenség a foglyot mélyen sebzé, az embertelen börtönörrel nem akart többé szóba elegendni, egész nap le-fel járt szobájában énekelvén azon tót egyházi dalokat, melyeket mint gyermek, anyjától tanult. E vigasztaló magányában mert sem neki sem társainak meg nem engedteték, hogy barátit s rokonait lássa, e hasztalan kegyetlenség még utolsó óráit is megkeseríté. Annál

kedvesebben lepte meg Sulyovszkit, midőn egy nap énekét egy ismeretes hang szakította meg: „nagyságos úr! nincs valami végzendője a városban?” — a szoló egy fiatal gránátos volt, ki épen őrt állott.

— Honnan ismersz? — kérde Sulyovszki.

— Hogy ne ismerném, hisz én Kovay Jankó vagyok Zemplén molnárjának fia, az a tolvaj vadász, kit három év előtt ön besoroztatott.

Szulyovszki úgy meg volt lepve, hogy első felindulásában a katona kezét megcsókolta.

— Mit gondol nagyságos ur — kérde ez s visszarántá kezét.

Sulyovszki szégyenlé gyöngeségét s mondá:

— Menj mihelyt lehet nőmhöz s leányomhoz s mond meg nekik, hogy nyugodt lelkiismerettel halok meg, mint jó keresztényhez illő, csókold meg nőmnek kezét s mondd, hogy e csókot én küldöm.

Laczkovics most is nyugodt maradt, mint mindig, Horáczt olvasgatta, melyet most más nem olvasott és meggyőződék, hogy a papnak mégis igaza volt mondván, hogy e könyvből meg lehet tanulni, mikép kell férfiasan meghalni.

Szentmarjai nővérének sorsáról aggódott, ki még csak 18 éves volt s az ő segítségével élt, e végből megkérte Pruzsinszki barátját, ki tiz évi várfogságra volt ítélve, hogy róla ha kiszabadult testvérileg gondoskodják.

Szolarcsék szintén aggódott, mert szerencsétlen szökési kísérletei után barátjaitól igen, de Luizától egy sort sem kapott, miből betegségét gyanította, és midőn Feketétől nem nyert egyenes választ megszólította a szobában álló őrt:

— Vitéz hazámfia! akarod-e teljesíteni egy férfinak ki nemsokára meghal, utolsó kérését?

— Szivesen! — válaszolt ez.

— Menj tehát Pestre Kovács orvoshoz, ki az ujépülettel szemközt lakik, s tudd meg, hogy van az a francia nő, ki ott szál-lásol. Ha lehetséges menj, hozzá személyesen és mondd meg, hogy te a zárdából jö-vél fogoly barátjától és minden megbizását

elvégezed. Holnap pedig add tudtul az ide-jövő örnek, mit hallál.

Következő este midőn az őrt megint föl-válták a Szolarcsék szobájába lépő ör így szolt: „nagyságos ur alázatosan jelentem, hogy társam ma reggel át volt Kovács ur-nál, de azon nő már nem lakik ott.”

— Lehetlen — szolt Szolarcsék.

— Igen, már nem lakik ott, mert meg-halt, tegnap délután el is temeték, mondá a katona nyugodtan.

Szolarcsék kétségbeesetten dőlt ágyára s keservesen zokogott.

Az ítélet kihirdetése óta már tiz nap mult el és Bécsből még sem érkezett válasz. E bizonytalanság, melyben a foglyokat tartották, nyomasztólag hatott kedélyükre. Az udvari séták szótlanul teltek el s ha beszéltek is, beszédük komoly volt, e hangulatot maga Abaffy is tisztelte mert érzé, hogy a tréfa ideje lejárt. Május 17-én végre négy zárt bérkocsi állt meg a kolostor udvarán, a négy kamarai ügyész fölment a lépcsőn s néhány pillanat mulva Martinovics, Zsigrai, Laczkovics, Hajnóczy s Szentmarjaival tértek vissza s katona-fedezet alatt a királyi kuriához hajtottak. A foglyok most tudák, hogy az ítéletek Bécsből visszaérkeztek, helyben hagytattak-e, e kérdéssel foglalkoztak mindnyájan. Egy óra mulva az apát s társai visszahozattak a börtönbe és a porkolábtól most már megtudá a többi is, hogy ezeknek ítélete megerősített s három nap mulva május 20-án a „vérmezőn“ a vár alatt fejüket veszik. A kolostor ablakai ez oldalra nyíltak s a foglyok láthaták, miként készí-tik ügyetlen ácsok lassúsággal azon padot, melyen elvérzendők. Régi szokásként megnyíltak a börtönajtók s mindenkinek szabad volt az őt elítélthez a bemenet. Régi ismerőseik sereglettek a zárdába, az elítéltek egy ehhez szükségelt czellájában, hol a kíváncsi tömeg szemléletének ki voltak téve. Egy vasrostély választá el a látványgyó tömeg-től s az öröktől, kik a tolakodást akadályozák, csak azoknak engedvén meg a bemenetelt, kik a foglyokkal szólni akartak. Laczkovics barátival s ismerőseivel tréfált e hosszú elválás előtt, époly elfogulatlan mint azelőtt az estélyeken, de az apátnak s Zsigrainak szemlátomást terhére volt a tolakodó tömeg kíváncsisága s ezért a szoba tulsó

végére vonultak, míg Szentmarjai, kinek Pesten kevés ismerőse volt s Hajnóczi, ki mindig embergyülölő vala, a szent-írást olvasák buzgón. Még is kár ily férfiakért, kik sorsukat ily méltóságos nyugalommal türik — lön tüstént a közvélemény mindütt, az izgalom óráról órára növekvék, a kolostorhoz sereglő tömeg egyre szaporodott elannyira, hogy az öröket meg kelle kettőztetni s végül a népnek megtilták a bemenedtet; a hatóságok nyugtalankodni kezdettek, félvén a foglyok megszabadítását célzó összeütözéstől; a kikkel novemberben senki sem törődött, most pedig már a közrészvétet bírák. Még elveik ellenei is szitkozódtak az irgalomtalan ítélet ellen minden kávéházban, csak most nyilatkozott mindenki az önvédelem önkényes megtagadása ellen. Falragaszok inték a népet nyugalomra, a katonaság készen állt a laktanyákban, kiknek éles töltelék osztaték ki és a tüzérék égő kanócczal álltak ágyuiknál, hogy szükség esetén a népre tüzelhessenek. Ezen előzmények daczára, nemcsak, hogy a vérpad állott már a vérmezőn, sokan még most is kételkedtek az ítélet végrehajtásán.

Miként szolgáltassék egy apát a hóhérnak által? Magyarország története századok óta nem mutat fel hasonló példát.

Azonban e remények nem voltak tartók, a kiábrándulás gyorsan következett. 19-kén este észrevevék, hogy a zárdatemplom, melyben ritkán tartaték istenitisztelet, ki van világítva és az ajtó előtt erős őrizett áll.

Mit jelentsen ez? A munkások ép most tértek haza a szőlőhegyekről, a nép összegyült s a templomba tolakodott és csodálkozással látta, hogy a virágok, melyek ez időtájt az oltárt ékesíteni szokták, eltűntek és hogy oltár és szószék feketével van bevonna mint nagypénteken.

Két sor viaszgyertya égett, mint requiemnél szokás és a templom hajózatát katonaság zárta el a nép elől. Halotti csend uralkodék az egész épületben, melyet néhány mormogó imahang zavart meg, mindenki várt valami különöst.

Az ünnepélyes csend most egyszerre szabályos léptek moraja által zavartaték meg, egy oldal ajtó megnyilt és a megyei szolgabíró néhány szolga kíséretében lépett

be és az oltár melletti padon foglalt helyet, azután szuronyok ragyogása látszott . . . a foglyokat kísérek a templomba, s az oltár közelében felállíták három sorjában úgy, hogy minden második mellett egy-egy gránátos állott. Mindössze 45-en voltak, hiányozván közülök az apát s Abaffy, ki betegen feküdt czellájában. Az orgona megszólalt hangjaival betöltvén a tágas tért, mely lassankint egészen megtelt, míg a sekrestyéből a pap diszöltönyben lépe ki és ünnepélyes léptekkel az oltár felé közeledett. Fején arannyal himzett infula volt és az apáti fehér arannyal kivarrt ruhát viselte. Midőn az oltárhoz ért, hol a gyertyák fénye arczára esett, benne Martinovics apátra ismertek. Egy akaratlan örömmoraj tölté be a léget. A gyülekezet várakozása legmagasb fokra hágott, mert az egyház szolgán kívül egy másik pap feketébe öltözve, s eziüst kereszttel kezében követé őt. Az apát az oltár lépcsőire térdelt, összekulcsolta kezét, fejét lecsügeszté és hangos szokottnál erősb hangon mondá e szavakat : „introibo ad altare Dei, ad Deum, qui letificat juventutem meam.“

A feketébe öltözött pap mellé állott és megindult rezgő hangon válaszolá : „non introibis.“

A háttérből egy rémült sikoltás hallatszott, mindenki visszafordult s Pirtovics Ilia volt, ki sehonnan sem hiányzott, hová a nép gyült, s a kíváncsiság most is a templomba vezeté őt, hol akaratlan tanuja lett előbbeni ura kiátkozásának. Igyekezett a tömegben áttörni magát, hogy az oltárhoz közelíthessen.

„Judica me Domine et discerne causam meam degente non sancta et homine iniquo et doloso erue me“ mondá újra az apát és az oltárlépcsőin felhaladt; a fekete pap reszketett, nem birt szólni s emiatt Martinovics fülébe sugta neki : „Hogy veszteted el bátorságod, ha én el nem veszttem.“

A pap most dörgő hangon kiáltá : „Dominus judicavit, et te iuветur es levis.“ E szavakkal megragadta az apátot, letaszítá a lépcsőkön s helyére állott, hogy a misét folytassa. Két diaconus, kik a segrestye ajtónál álltak, e pillanatban az oltárhoz léptek s az apát infuláját s papi öltönyét leszakgatták, de ugyanekkor az összegyült nagy tömeg mozogni kezdett, előre nyom-

ván a katonákat, kik őket a foglyoktól elválaszták s a gránátosok csak nagy bajjal tarthaták vissza, egynek azonban mégis sikerült a sort keresztültörni, s ez Ilia volt; az oltárhoz sietett s az apát lábaihoz borult, kiről ép most tépték le a papi öltönyt: „könyörülj rajtam“ — kiálta Ilia „s adj bünbocsánatot.“

— Légy nyugodt — válaszolt Martinovics — én többé nem vagyok pap, s ha lelkiismereted furdal, fordulj a paphoz.

— Igen nagy bün nyomja lelkem — szólt a térdeplő Ilia, én elárultalak téged, hamisan esküvém, a császár ügyésze elcsürte szavaimat, s én hallgattam. Bocsáss meg, elismerem s megbánom bünömet.

— Ha mint pap nem bocsáthatok is meg neked, megbocsátok mint haldokló — mondá Martinovics s kezét a térdeplő fejére tette.

Midőn a nép e szavakat hallá, iszonyú moraj keletkezett, s mindenfelől hallatszott e kiáltás: „ők ártatlanok, maga a vádló bevallá, ki kell őket szabadítani!“ Az asszonyok félve siettek ki az ajtón, a dolgozók az oltár felé törtek, melytől a pap ijedve távozott, a szolgabíró pedig felkiálta: „ez egy örült,“ s elvezetteté Iliát.

A tiszt ezattal megparancsolá a gráná-

tosoknak, hogy szuronyszegezve lassan haladjanak az ajtó felé, hogy a népnek ideje legyen a távozásra. A félelem mindegyre jobban szállta meg a gyülekezetet, az ajtónál nagyobb lön a tolakodás, gyermekek kiáltoztak, asszonyok estek kétségbe, a legrettenetesb zavar keletkezett s ez általános felindulásban csak a foglyok maradtak nyugodtan.

A katonaság félt, hogy a nép kitolatva az utcán fog csoportosulni s megerősödvé a templomot ostromolni, ezért a foglyokat körül fogva, visszavezették a kolostorba.

Kettőzött örök zárták el a templom körüli utcákat, s a kiáltozás utósó ténye, melynél az apát ujjhegyei s feje téglával dörzsöltették, hogy a sz. kenet, melylyel egykor beszenteltették, örökre eltörültsessék, — majdnem tanu nélkül ment végbe.

Éjfél lön, midőn e szertartás bevégeződött s a papok e szavakkal adták Martinovicsot a szolgabírónak: „Martinovics Ignácot egykori szászvári apátot, mint az egyház méltatlan fiát, megfosztva szent jelvényeitől, a világi hatóságnak átadjuk.“

A hajdúk czellájába kísérték vissza, hol egy imátkozó barát várta, ki őt a halálra vala előkészítendő.

XIX.

A KIVÉGEZTETÉS.

Közvetlen a vár meredek nyugoti oldalánál, mely szőlővel volt beültetve, a völgy hosszában két sor ház vonul végig. E házak ablakai alatt egy széles zöld rét terül el, mig a terület ismét emelkedik, melyen a Krisztinaváros csendes házai emelkednek. E rétet gyakran akarták kertté alakítani, de mivel a várhoz tartozó és a rajta növo fű, a térparancsnok járuléka, e terv nem valósulhatott; fegyvergyakorlati helyül használta a budai várórség és „vérmező“ nevezet alatt ismeretes. 1795-ben május 20-án még nap felkelte előttide sietett a fővárosi közönség hol a rét közepén gerendák — s deszkákból összeütött négyszögü vérpad emelkedék, melyen a hóhér segédek még mindig talál-

tak valami igazítandót. Egy század gyalogság állta körül a vérpadot, hogy a tolakodó tömeget feltartsa s a rendetlenséget elhárítsa, de hátuk megett hullámozott a tömeg s majd előre, majd hátra vonult; a rétet környező házak födeleit kíváncsi nézők foglalák el, valamint a vár nyugoti oldalát s a magaslaton levő szőlőhegyeket is. Itt és ott székek és padok álltak azok számára, kik e véres jelenetet nagyobb kényelemmel akarták végignézni; itt és ott pékinások jártak a tömeg közt kenyeret és sajtot árulván, amott pedig sátorok voltak felütve, melyben bort s pálinkát mértek. Házaló zsidók jártak körül portékáikkal, a zsebtolvajok oda tolakodtak, hol a csoportosulás

legnagyobb volt, egyszóval az ipar a közönség kíváncsiságát minden tekintetben kiszákmányolá, s míg a nép seregestől vonult a vérmezőre, addig Budapest utczáin halálcsend uralgott s legfeljebb is az ide-oda vonuló őrség léptei valának hallhatók. Az összegyűlt tömeg, mely nemcsak a legalsóbb néposztály, de tisztességesen öltözött férfiakból, a bástyán nagyszámu nőkből állott, a kik részben gyermekeiket is magukkal vivék — csakhamar türelmetlen lett s szórakozást keresve itt beszélgetett, ott nevetgélt s a közhangulat olyan volt, mint egy tömött színházban, mielőtt a függöny fölgördült. Vannak jogtudorok, kik a halálos ítéletet csak azért védik, mert a népet elrettentő példa, mely a vétectől visszatartja, ezeknek csak azt kívánók, hogy csak egyszer lennének szemlélői egy nyilvános kivégeztetésnek, hogy lássák, miképa hóhér kezei általi halál mily kevésbé rettentí vissza a népet; a tömeg nem lát benne egyebet, mint egy ritkán előadott színjátékot, melyet azon érzéssel szemlél a milyennel a romaiak a gladiatorok harczát, s ha a vétkes bátorságot tanusít, akkor a nép rokonszenve rendesen a kivégzendő, s nem a törvény mellett nyilvánul, annál inkább a politikai vétke-seknél.

Hosszú várakozás után a budai torony-órák hetet ütöttek. A nevetés a szóbeszéd elnémult s minden szem a fehérvári kapu felé tekintett. Nehány pillanat múlva látható lön, hogy a menet az alacsony bolthajtáson kivonult. Elöl fekete lovon magyar öltözetben a szolgabíró, mellette az esküdt lovagolt, őket egy csapat megyei huszár, egy félszázad gránátos s öt paraszt szekér követte hosszusorban. Négykerekű, rozslóvakkal vontatott taligák voltak, melyeknek mindegyikén egy-egy elitelt ült s mellette a pap rozszalma ülésen. A kocsik mellett kivont karddal hajdúk mentek, gránátosok és gyalogság zárván be a menetet, mely a várhegyről a vérmező felé haladt, Martinovics sápadt s megindult volt, az utolsó éj jelenetei kimeríték s ezért ugylátszik, hogy a mellette ülő barát szavait figyelemre sem méltatta. Gróf Zsigrai, ki a második szekéren ült, imádkozott a pappal, kinek egy levelet kézbesített a grófnénak adandót, ki Bécsben volt, s hasztalanul borult a császár

lábaihoz, hogy férje megmentését kieszközölje. Most Szentmarjai következék; nyugodtan tekintte körül, nézván a messze hemzsegő tömeget: „Nem hívém — mondá ő, — hogy a nyilvános figyelmet ennyire fölébresszük. A király kormányzási bevonulásán nem volt ily tolongás. Laczkovics a legkülönbfélebb tárgyakról beszélt lelkiatyjával s türelmetlenül bajszát pödré: „le jeu ne vaut pas la chandelle“ — mondá, mily előkészület! mily tolongás s mindez csak azért, hogy mi fél óra múlva meghalunk.“

— Ez előkészületek ne vonják el lelkét fontosb tárgyakról, gondoljon lelkiüdvére.

— Barátom — szólt — fiatalságom óta katona voltam, nem e perczen nézek először farkasszemet a halállal, lelkiismeretem nyugodt, én a halálra kész vagyok.

A pap összekulcsolta kezét s csendesen mondá:

— „Boldogok a tiszta szivüek, mert ők meglátják az istent.“

Hajnóczi egy hajdút vett észre a szekér mellett menők közt, ki könyezett.

Megösmerte; egykor, midön József császár idejében Pestmegye alispánja volt, őt szolgálta, különben dabasi születésü kisnemes.

Inte neki mondván:

— János! mondja meg mindazoknak, kik rólam megemlékeznek, nyugodtan megyek a halálra. Tudom sokan gyűlölnék, mondd meg ezeknek, hogy szándékom tiszta és jó volt, s hogy mint bátor katona halok meg.

Fél nyolcz lett, mire a menet a tömegen utat törve a vérpadhoz érkezett. A szolgabíró s esküdtje leugrott lováról és a vérpad lépcsőin felhaladtak, hol a hóhérsegédek a vérpad közepén egy széket erősítettek meg, mely mellett a hóhér széles bárdjára támaszkodva állott. Martinovicsot két hajdú és a barát kísérte fel, ez utóbbinak karjára támaszkodva. A szolgabíró hangosan olvasá föl az ítéletet, mely az apátot halálra szánta, hogy mint az összeesküvés feje, társai kivégeztetését végig kell néznie.

Martinovics összeszedve erejét hangosan szólt:

— Én nem tetteimért, hanem elveimért ítéltetem el! ez elvek pedig azok, melyeket egykori urunk s királyunk a dicső Lipót vallt. A ki engem elítél az elítéli e király emlékét is. De az isten igazsága megbünteti azokat, kik itt a földön helyettesítik. Azon cselszövények, melyek minket vérpadra hoztak, őket is veszélybe viszik, kiknek kötelessége leendett minket védeni!

Az apát ereje megtört, összerogyott, a hajdúk fölemelék s közbe fogva a vérpad tulsó oldalára álltak. A szolgabíró a többi 4 ítéletet is elolvasta, aztán elhagyá a vérpadot, melyre most gróf Zsigrait vezeté, ő egy szót sem szólt, de hallgatá a pap vigasztaló szavait.

A hóhérsegédek leoldák nyakkendőjét, lehúzták felső öltönyét s lenyirák hátul háját, aztán a székre ülteték, bekötván szemét fekete kendővel s kezeit a szék lábához kötétek.

Nyugodtan türt mindent : imádkozott.

A hóhér bárdja most megcsillámlott a légben, a borzadály moraja futott végig a tömegben, a grófot csak megsebesítette.

A vérpad lábánál voltak a többi elítéltek, várván, míg a sor rájuk kerül. A Laczkovichhoz rendelt pap, midőn e rögtöni mozgást látta, megijedt, s lázadástól, megszabadítási kísérlettől félt, melynél talán maga is bajba kerülhetne.

— Az isten szerelmeért — mondá — mi történt?!

— Ne féljen, legyen nyugodt — válaszolt Laczkovics. A népet a hóhér ügyetlensége bántja. Most már megint minden rendben van.

Zsigrai feje lehullott.

— „Szerencsés utat Szentmarjai“ — szólt ehhez midőn ép a vérpadra lépett. — „Elválásunk úgy sem tart sokáig.“ Nehány perc múlva a sor rákerült. Biztos léptekkel lépett a vérpadra, melyen már két hulla feküdt. Martinovicsra nézett, de ez a vér látára már ájulathoz esett és már most is halotthoz hasonlított.“

A hóhér segédek a kapitányhoz közeledtek; ez visszalökte őket „a hóhér bárdja megérinthet, de keze nem“ — ugymond. Maga

veté le öltönyét, be kötötte szemét, s kiáltott: „justum ac tenacem propositi virum non vultus instantis tyranni mente quatit solidam!“ Hajnóczy követte őt. Martinovics nem tért többé eszméletre, s így végeztetett ki; a természet megkímélte ama rettenetes ítélettől, melyet a legfőbb ítélő szükségesnek tartott.

A szomorú játék első fölvonása bevégeződött, a tömeg eloszlott s a kivégezettek rokoni nagy összegért vásárolták meg a hullákat a hóhértól.

A zárdában levő foglyokra e regg iszonyu volt. Ablakaikból láthaták társaik kivégeztetését és saját sorsuk is bizonytalan volt, mert nem tudák, mikor vezetik őket is vérpadra. De a lelki szenvedések is, miként a testiek, elérik a „ne tovább“-ot. A fájdalom eltompítja az idegeket s végre a leggyávább is hozzá szokik a halál gondolatához, ha látja, hogy semmi áron sem kerülheti ki, sőt végre maga kívánja, hogy a bizonytalanság lassú kinjától megszabaduljon. Barátjaiktól megfosztottan, kiknek jellemzilárdsága addig erősíté őket, mély közönbösségbe estek, melyből a porkoláb jelentése rázta föl, hogy Tóth s Török ur kamarai ügyészek, kik a védelmet vezeté, az étteremben vannak, hogy velük valamit közöljenek.

Hallgatagan követték a terembe, hol Tóth kinyilvánítá előttük, mikép a törvény szigorának az összeesküvés fejének kivégeztése által elégtéteték. A király csak megéröltetéssel irhatá alá a többi ítéletét, ő örömmel ad kegyelmet az igazságért mert neki legkinosabb, ha lelkének örökölt szelidségét megtagadni kénytelen. Tóth e végből felszólítá az elítélteket, hogy egy alázatos kérelmet irjanak Bécsbe, megigérvén, hogy vétségükről s a pört illetőleg semmit nyilványosságra nem hoznak — kérjenek kegyelmet. Az ügyészek a kérelmet tüstént elővették és felszólíták védenceiket, hogy legalább most ne vessék meg segélyüket, tanácsukat. „Ha bennünk biznak“ — mondá Török — „ha védelmi tervünket elfogadják, akkor tán helyzetük nem volna ily kétségess.“ stb. stb.

S Z I V E M H E Z.

Szivem szivem, te árva szív
 Miért vagy te oly igen hív?
 Muló minden a nap alatt,
 Csak a te hűséged marad.
 Ha te ilyen hű nem lennél,
 Kevesebbet szenvedhetnél!

Más fölcseréli kedvesét,
 Mint megunott öltözetét.
 Egy csupán az én szerelmem,
 Mint egy hazám, egy Istenem.
 S tudja bár, hogy majd megreped,
 Fáj örökké szivem érted! . . .

SZILÁRDKA.

A S C H A W L R Ó L.

Minthogy a magyar divat a schawlok hordását megengedi s a mostani időszakokat ismét igénybe veszi, nem leendő érdektelen olvasónöimre, azok eredetét, nem fölösleges a finom schawlok ismertetési jeleit, s izletes hordásmódját egy kissé tanulmányozni. A schawl az öltözék azon része, melyet soha semmi divat elmellőzni képes nem volt, s így nem csak a delnő bírja azt, mint ruharaktárának kiegészítő nélkülözhetlen részét, hanem a gondos nő, ki nem akarván a divat minden szeszélyének megfelelni mégis csinosan megjelenni kíván, választja a schawlt, mely az egyszerűbb úgy mint a drágább öltözethez egyaránt illik.

Az első schawlok akkor kezdtek Franciaországban ismeretessé lenni, midőn az egyiptomi hadtest tábornagya onnan egy küldetést a legszebbekből Párisba szállíttatott. A csudálat, melyet ezen kendők megjelenése idézett, kimondhatlan nagy vala. A szövetnek finomsága, simulási légysága, a színek gazdag s eleven öszhangzása az eredeti s mégis annyira változatos szövési minták akkor egész mostanig bámulat tárgyává alakították. Az ugynevezett „Persan“ hies raktár igazgatója mindjárt megismeré, mily gazdag forrása leendő a francia, leginkább párisi kereskedésnek a schawlok terjesztése, a miért is személyesen Keletindiába utazott, meglátogatá mind azon helyeket hol a legszebb schawlok készíttetek, s mindenhova meghitt embereket rendelt, kik azokat megrendeljék, s mindössze vegyék a „Persán“ számára. Ezen időtől származ ezen divatraktár világi hire, melyet a nagy

világ delnöje látogatni el nem mulasztja. Az első indiai schawlokat eleinte az utána-zott francziáktól, szagok által lehetett megismerni mindaddig, míg a francziák a patchoulit megismerék, mely növény porrá zúzott levelei kölcsönzék a schawloknak azon utána-zhatlan illatot. Ez óta a patchouli mint illatszereközismeretű. Egy ilyen schawlon két, három ember egy évig szorgalmasan dolgozni kénytelen s roppant ára, 1000—4000 frankig rúg, így tehát csak kevés nők birhatnak ezen sokaktól annyira ohajtott kincsesel.

Az eredeti schawlok után a leghiresebbek a francziák, azután a berlini s végre a bécsiek. A ki magának schawlt akar venni nézze mindenekelőtt a rojtokat s a schawl bal felét hol a szálakon látható, hogy gyapju-e az. A mely schawlon a rojtok rá vannak varva, legyenek azok bár még oly szépek, tartani kell, hogy hamisított. A berlini s bécsi gyártmányokon a rojtok selyemből vannak, mert az ottani gyárakban még nem képesek a gyapjut oly finomra, erősre s fényesre fenni mint Franciaországban, így tehát ezen schawlokon a láncz (Kettfaden) selyem és csak a csapás (Einschlag) gyapju. De a selyem rojtok oly mesterileg készültek, hogy nem kis fáradságba kerül meghatározni, hogy a schawl francia-e. Ezt leginkább akkor lehet tudni, ha a rojtból egy szálát kihúzzunk, azt szét tépjük; s ha a rojt vagyis inkább a schawlban selyem van, úgy a szál nehezebben szakad s egyenesen, ha gyapju, rugékonyabb s szétfoszlik sok göndör szálacsákra. A schawlnek értékét nö-

veli lágysága, finomsága, a szövet sűrűsége s egyenlősége, úgy mint a színek elevensége. A párisi schawl két annyiba kerül mint a berlini vagy bécsi, s sokaknak vállait csak bécsi gyártmány fedí, ha bár azt francziának vélik is. Az olcsóbb schawloknál a hamisítás pamuttal történik; itt leginkább a bal felin a fehér, sárga, rózsaszínű szálakat kell jól megvizsgálni, ha a szövetben pamut van úgy ezen színeknél található, mert vörös, zöld, lila, kék csak gyapjuban festethetik szépre.

Eleinte a franczia schawlokat minden iparkodás daczára nem voltak képesek oly finoman készíteni mint a valódi perzsiai, mert a gyapju hiányzott, minélfogva Perzsiából hozattak Európába juhokat, de ezek nem igen honosultak meg, s gyapjukból készült gyártmányok nem bírtak a reménylett tulajdonokkal; mi végre tehát a gyapjut magát szállíttatják Francziaországba s ott festik s fonják, ez sikerült s ezen schawlok Cháles immiteés név alatt fordulnak elő — többnyire pedig valódi indiaiak gyanánt adatnak el. Ismerni némileg azáltal lehet, hogy az igazi schawl kézimű, s így egyenetlenebb, a gépen szőtt schawl pedig egészen egyforma s sehol legkisebb hiba a mintában fel nem található.

A mostani divatba jött schawlok különböznek az előbbiektől azáltal, hogy nincsen közepökön egy bizonyos színű tér, hanem az egész schawl fődve van nagy pálmákkal, avagy csíkos, s a csíkokban vannak beleszőve gömbölyű térek úgynevezett medailonok, a legélénkebb színekből. Sok, a di-

vatot minden szeszélyeiben követni vágyó delnője a nagyvilágnak valódikétségbeeséssel nézi már nem annyira divatos cachmirját, s boldogtalan efelett; szerencsénkre, mi magyar nők ebbeli boldogtalanságot nem érezünk — ily neme az élet bajainak csak ott lehet valódi lázzá — hol az öltözéken kívül, semmi sem foglal tért lelkünkben — de nekünk a sorsnak egy osztályrésze jutott, mit a költő oly magasztosan „szentelt fájdalomnak“ nevez. Ez megóv ebbeli szenvedésektől — s ha pedig mégis, egyik vagy másik olvasónóm ha nem is schawlját, de budáját, mentéjét, palástját vagy attiláját, mert nem az utolsó divatlapon megjelenthez hasonlít, ily fájdalmasan nézegeti, ez egyszer, ha jobbulást ígér, csupa hazafiságból megbocsájtunk neki.

A schawl leginkább magas nyulánk termethez illik s itt megjegyzendő, hogy a sarka csak keveset legyen visszahajtva; ezáltal a vállak szélesebbnek látszanak, a hosszabb vége rendesen redőkbe szedve a bal karra veendő, kisebb s tömöttebb termetű nők a schawl sarkát nagyobbra hajtsák, úgy hogy az vállakon leérjen, ezáltal karcsubbaknak látszanak. A schawlt még a nyaknál pár redőbe kell szedni s megtörni mert nincs kellemetlenebb mint ha az a kalapig felér, a gallért elfedi, s a hajak által bepiskáltatik. Ezen mondottakat is, mint sok mást az életben csak a gyakorlat tanítja tökéletesen, s azon bizonyos, a nőkben feltalálható s egész valójokon előmlött, a franczia által oly jól nevezett, „je ne sais quoi.“

Sz. Ch. A.

A MAGYAR IRÓK SEGÉLYEGYLETÉNEK ALAPSZABÁLYAI.

1 §. Betegség vagy sors c apása által inségbe jutott magyar írók, azok családja, s vagyontalan maradékai felsegélésére Pesten egyletpénztár alakíttatik, melynek czime: „A magyar írók segélyegylete.“

2 §. E segélyegylet pénztárából segélyeztetik mind azon inséget szenvedő magyar író, ki az irodalom valamelyik ágában magát kitűntette, vagy ki több évi folytonos írói munkásság által az általános magyar irodalmi tevékenység részére hasznossá vált, ha irodalmi tevékenységét sem az

erkölcsiség, sem a keresztény vallás ellen nem fordítá.

3 §. Az egylet tagjai lehetnek, kik az egylet pénztárába havonként legalább 1 forintot fizetnek vagy 200 frt tőkét alapítanak. Az egylet azonban az irodalom-barátok legesekélyebb adományát is köszönettel fogadja.

4 §. A segélypénztár jótéteményében részesülend az írók szükségét szenvedő családja is.

5 §. Az igazgató-bizottmány azonban a segélypénztár életbeléptetése előtt elhunyt írók

netán inségben lévő családait is részesítheti annak jótéteményében.

6 §. A segélypénztár alapjául szolgálnak a tagok alapítványai, évenkénti befizetései és az önkényes adományok.

7 §. A segélypénztár tőkéjének növesztését az igazgató-bizottmány az összes írók közremunkálásával szerkesztendő évkönyvek kiadása, évenkénti hangversenyek és színházi előadások tartása s egyéb czélszerű módok által eszközli.

8 §. A magyar írók segélyegyletének pénztárát a 3 tagból álló s 3 évre választandó ellenőrködő-bizottmány őrzése mellett, egyetemleges felelősséggel a 6 évre választandó igazgató-bizottmány ingyen kezeli, mely elnökével együtt 7 tagból álland, kik közül kettő az írók közül választatik.

9 §. Az igazgató bizottmány póttagjaiul 4, s ezek között egy író választatik.

10 §. A bizottmány érvényes határozatának hozatalára 5 tag, s ezek közt egy író jelenléte szükséges.

11 §. Az igazgató s az ellenőrködő bizottmány tagjait szavazattöbbséggel választják. E választásban egyéni szavazata van minden tagnak.

12 §. Az alapító tagok és alapító testületek magukat küldötteik által is képviseltethetik.

13 §. Az igazgató-bizottmány elnökét a tagok közgyűlése választja, ki a bizottmányt havonként vagy szükség esetében gyakrabban is összehívja.

14 §. Az igazgató-bizottmány képviseli a magyar írók segély-egyletét a hatóságok irányában, s számadását az ellenőrködő bizottmány elé évenként terjeszti.

15 §. Az ellenőrködő bizottmány tagjai tisztóket ingyen teljesítik.

16 §. Az első közgyűlésen s a bizottmányok választásánál az ez alkalomra a közgyűlés által választott tag elnököl.

17 §. Az igazgató és ellenőrködő bizottmányok tagjai újra választhatók.

18 §. A segély-egylet pénztárának állapotára pénztárnok aláírásával s az ellenőrök ellenjegyzésével nyilvános számadás évenként adatik, a

segélyzettek neveinek elhallgatásával. A számadási könyvek egyébiránt minden tag által megtekinthetők.

19 §. Az igazgató-bizottmány választja a titkárt és a pénztárnokot. A titkár az igazgató és az ellenőrködő bizottmányok által közösen meghatározott fizetésben részesül.

20 §. A titkár, ki egyszersmind előadó, az igazgató bizottmány üléseiben ez ülések és a közgyűlés jegyzőkönyveit vezeti, elkészíti a közgyűlések elé terjesztendő jelentést, az illető elnök meghagyásából egybehívja a rendes havi gyűlést és a választó-gyűléseket. Az igazgató-bizottmány nevében levelez, őrzi az iratokat és okleveleket, azokról rendes leltárt készít, melynek egyik párja az igazgató-bizottmány elnökénél van. A titkár szerkeszti az évkönyveket, rendezi az évenkénti hangversenyeket, s gondoskodik, hogy ez alapszabályok 7. §-sa intézkedésének elégtétessek. A titkár az igazgatóság üléseiben szavazattal nem bír.

21 §. A pénztárnok, ki csak az igazgató-bizottmány elnöke aláírásával ellátott utalványra teljesíti a fizetéseket, évnegyedenként számol az igazgató-bizottmánynak a befizetett kamatok, s az időközben történt adakozások, s a tagok befizetései felől, gondoskodik hogy a kamatok rendesen befolyjanak s a kamatfizetések és adakozásokról, valamint a tagok befizetéseiről szóló nyugtákat aláírja.

22 §. A titkár és a pénztárnok csak pontatlanság vagy hűtlen kezelés esetében mozdíthatók el.

23 §. Az alapítók jogai, haláluk esetében legidősb vészerinti törvényes örökösükreszállnak.

24 §. Az alapszabályok megváltoztatása a tagok és alapítóknak e végre egybehívott közgyűlésén történheti. Ez esetben érvényes határozatra a jelenlevők $\frac{3}{4}$ -ének egyértelműsége szükséges.

25 §. Az egyletek feloszlását csak az e célból különösen egybehívott közgyűlés határozhatja el a tagok $\frac{3}{4}$ -ének egyértelmű szavazatával.

26 §. Az egylet feloszlása esetében az alapítók alapítványaikkal szabadon rendelkezhetnek, a fennmaradandó tőke a magyar tudományos Akademiára száll.

I R O D A L O M.

Kakas Márton politikai költeményei.
Kiadta Jókai Mór. Pest Emich Gusztáv sajátja.
Ára 1 ft. 50 krt. 254 lap. — Jó lesz ezt — és még több efféle könyvet hamarjában összevenni, mert

mindennap üthet az óra, melyen tul . . . hm, hm . . . nem egyhamar lehet ilyesmire szert tenni. Irni pedig azaz, hogy kiadni — már mai napság sem.

Heckenast könyvkiadó hivatalában megjelentek és kaphatók a következő naptárak 1862.

évre: István bácsi naptára, vagyis házi gazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek helység előjáróknak iparosoknak és földművelőknek való képes kalendárium 1862. évre szerkeszti Majer István. 7-ik évfolyam. Ára 50 kr.

Lidércz naptár. Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye. Ára 60 kr. (a ki azt hiszi, hogy ezáltal a babona terjed, az tiltson el a néptől minden költői művet sőt magát a bibliát.)

Kakas Márton naptára. Okos emberek számára való kalendárium számos eredeti fametszettel. Ára 80 kr.

Bolond Miska naptára. Számos eredeti fametszettel. Ára 80 kr.

Magyar nép naptára. Közhasznu olvasmányokkal és toldalék naptárral ezen czim alatt: Paprika Jancsi. Szerkeszti Girókuti P. Ferencz.

P E S T I H I R E K.

— A politikai nevezetességek kora egy időre lejárván, a művilági személyiségek foglalják el lassankint a tért, s ha így haladunk vissza a „l'ordre régne a Varsowie“ jelszavas korszak felé, akkor maholnap a szinpadí tücskök s bogarak uralkodása újra beáll, s az „alkotmányosdi“ helyére az irodalmásdi és komédiásdi — legalább is nem nyaktörő s szintén élvezetes kórsága lép. A frázisok a muzeumból a nemzeti színházba költözendnek, ahol azt a „bevallott“ komédiások fogják a karzat örömeire eldörögten, azon jótékony különbséggel, hogy itt az illuzio, ha tán valóbb, de kevésbé fájó leend. . . . No de csitt! . . . utaljuk a kegyes olvasónót a legújabb — állapotot hirdető rendeletekre, és ezekből látni fogja, miszerint ismét olyan korszakba értünk, melyben a . . . nempolitikai lapnak nem szabad politizálni! És mindennek daczára mégis a nempolitikai lapok lesznek érdekesebbek a politikaiaknál! minek következtében kevesebb nagy képet fogunk látni . . . mert a szegény írók mégis csak szerényebbek a nagy politikai . . . csizmadiáknál! . . . kik között csak a valódi „Üstökös“ nagyságok játszá az igénytelen . . . Diktum faktum . . . ennélfogva engedje meg a kegyes olvasónó, ha szoroson női divatlapunk lételet nem koczkáztatva, a politika tilosától ezentul őrizkedni de azután annál nagyobb figyelmet fordítani fogunk a szépművészetiekre. E bevezetés után legszebb lesz mindjárt oly névvel kezdeni, mely épen a muzsákra emlékeztet. És pedig nem hiába, s nem méltatlanul. Muzard ur, a főváros legújabb vendége, párisi zenekarmester, az ujtéri német színházban mutatta be magát, mr. Legendre trombitással, párisi zenekara egyik legkitünőbb tagjával. Mutatványa abból állott, hogy e színház zenekarát betanítá Auber, Rossini néhány remekére, és azokat személyes vezénylete alatt előadatta. A francia

leleményesség s kedveskedési hajlam pedig abban mutatkozott, hogy a „Zephyr“ czimű zenemű előadása alatt kellemes illattal árasztatá el a nézőhelyet. Muzard ur pesti szereplésében továbbá még az a különös és emlékező es is, hogy francia létére nem a magyar nemzeti szinpadon lépett föl.

Ugyan e napon még egy ritkaság . . . a budai színházban. Itt, e most alapuló magyar művészettemplom javára lelkes ifjaink műkedvelő előadást rendeztek, minek következtében a ház egészen megtölt. A „mamá“t adták Szigligetitől, melyben szerepeltek: a Szigligeti nővérek Szerdahelyi Nelli; továbbá: Berczik Árpád, Bertalanffy Ignác, Fésüs György, Hiloczky Béla, Toldy István, Tóth József jogászok. Igaz, hogy némely ujdondászi „schulfuchs“ müigényeinek meg nem feleltek, de nem is az volt a czél. A nemzeti színházban mi is megrónánk efféle háziasságot; de a budai népszínház kivált mostani kezdetleges állapotában, semmiesetre sem veszté el nimbuszát ezáltal. A műkedvelői előadásokról általában az a nézetünk, hogy a mennyit veszít vele a művészet, kétszer vagy tízszer is anyit nyer a társasélet. És en él fogva műkedvelői előad st mindig is első sorban társaséleti és csak mellékesen művészeti szempontból kell megítélni. Műkedvelői előadások jótékonyan hatnak a vidéki társasélet elevenítésére, a kasztok, nemek, fajok összesimitására, a válaszfalak lerombolására; a szerteoszlás, elkülönködés megakadályozására, s a gyakori összejövetel által sok közhasznu eszme megpendítésére s kivitelére, kivált hazánkban, a hol, a fenálló viszonyok közt, különben is sok tényező működik össze arra, hogy a vidéki levelezők örökös és annál fogva alighanem való panaszos kifejezése szerint — a társasélet oly gyakran pangó állapotba jö . . . E műkedvelői előadás ez intézetnek pénzalapját 350 ft 50 krral növelte.

Mivel már a budai színháznál vagyunk, jegyezzük föl azt a szomorú tényállást is, hogy utóbbi szemlének óta a második pályaszinmü is („Lidi“ czimmel) ahogy megszületett, meg is hala és eltemetteték. — Hogy a „Garabonciás diák“ czimű hirhetett bohóságra, talán mivel semmi tanulság, semmi erkölcsi irány benne — két-szer egymás után teli színház lett — vajjon ez is a szomorú hírek közé tartazik-e? — az olvasó választására hagyjuk.

Harmadik és talán legcsodálatosabban nevezetes ritka esemény e nap estéjén . . . végre is csak a nemzeti színházban adta elő magát. Ugyis illik, hogy ez anyaintézeté legyen az elsőség. Persze, hogy itt volt a legcsékélyebb számú nézőség, no de ismeretes és szintén szomorú tapasztalás, hogy a classicitásnak van kivált nálunk — legkevesb közönsége. És hiába! azt is meg kell gondolni, hogy sokan vannak még, kik Racheltől látták Lecouvreur Adrienet, Bulyovszkyné pedig távol van még mindig. Mindazáltal

mégse Prielle, se Jókainé se Felekiné se nem Szathmáryné volt az, ki ez estén e nagy hírenél fogva nagy várakozásokat keltő szerepet adta . . és ebben áll ez est emlékezetessége.

Végül a sok szomorú hír után a legszomorúbbat: Hollósy L.-né a jelen színházi év végével lelép a színpadról, melyen annyi tetszést, koszorút aratott, s annyi szívet elbájolt, de melynek történetébe — vigasztalásaul legyen mondva — fényes neve feledhetlenül van följegyezve!

(Folytatva a borítékon.)

V E G Y E S.

I-ső Napoleon mint tánczos. Midőn Napoleon házassága Maria Luizával elhatározott, a francia udvarnál nem beszéltek másról mint a jövő császárné kellemes külsejéről, jó s kedélyes szívéről. Napoleon az ő kedvéért, fényűzőbb is lett, mint valaha más nőért.

Egykor a császár, Hortensia Holland királynéjával s Stephanie badeni hercegnővel együtt levén a midőn ez utóbbi kissé élénken kérdezé, vallyon tud-e keringőt? A császár válaszóla, hogy ő életében csak egy leczkét próbált, a midőn még a katonai intézetben volt, hol tánczmestere tanácsára egy széket vett s azzal keringett a teremben, de csakhamar elszéült, egy pár széket összetört, s felhagyott az ebbeli gyakorlattal. A hölgyek ezen tréfás modorban adott válaszon nevettek, s a hercegnő megjegyzé: „de az mégis csak kellemetlen, hogy Sire nem tánczol keringőt, a németek e tánczba egészen belebolondultak, s a császárné bizonyonnyal osztja előszeretetőket e tánczhoz Neki nem lehet más tánczosa mint a császár — s ez — nem tud vele tánczolni.“ Kegyednek igazavan, mond Napoleon, kérem adjon leczkét, s győződjék meg ügyességemről. A császár erre elkezdte keringeni, a hollandi királyné Luiza kedvencz keringője nótáját dúdolóla, de egy pár fordulat után a császár egészen kimerült, smozdulatai, arcjátéka annyira comikus volt hogy a hölgyek nem győzték eléggé nevetni, míg végre a hercegnő mondá: no most már felséged képtelenségéről eléggé meggyőződtem. Sire felségesen ért, a leczkék osztásához, de nem azok elfogadásához.

Egy napernyő története. St. Honoré, Paris egyik elővárosa salonjában, mely a leggazdagabb s legfranciább izléssel bútorozva volt, két nő ül, az idősb még mindig szép nő, könyvet tart kezében, de szemei nem azon, hanem egy más gyönyörű ifju alakon nyugosznak, ki himzéssel foglalkozik. A szemek kifejezése szeretetteljes büszkeséggel látszik mondani: mily szép, mily bájoló, ki nem szerethetné és ő leányom!

Az ajtón koppanás hallatszik, Aimée nem várja meg, míg anyja a szabad-ot mondja, kit ezen elsőbbség illete, hanem maga kiáltja azt, s arra belép egy inas, kezében rózsafából ezüst s

gyöngyházzal gazdagon kirakott szekrényt tartva, azt a hölgynek átnyujtván. Távozta után Aimée a szekrényt kinyitá s abból a legszebb kelméket, ékszeret, csipkét, caschmirt valamint egy arannyal telt gyönyörű erszényt, a Franciaországban szokásos menyasszonyi ajándékokat, kiszedé, de majd mind ezen drágaságokat melyek száz más nőt boldoggá tettek volna, kedvetlenül vissza dobá, arca a hiusult reményt tükrözé, a midőn az ajtón egy magas szép férfialak mutatkozott szemeiben boldogság s szerelem égének midőn üdvözlönlisietettkedves aráját, de ez alig viszonzá Jenő szives kézzszorítását s üdvező pillanatát, hanem egészen himzésével elfoglaltnak látszott. Az ifju egy perczig szótlán állt, de csakhamar a legbensőbb szerelem hangján kérde: „drága Aimée-m nem birják tesszését elnyerni az adományok, melyeket számára választék úgy azokat ki lehet cserélni — oh, nem azok mind igen szépek de — de — hiában keresék köztök napernyőt — csak ez? mondá Jenő ismét derült arczezal, bocsánat szeretett arám, hogy erről megfeledkezém de tüstént segíték e bajon; ezzel kalapját ragadva ki akart sietni, midőn Aimée csengő hangja vissza tartá, „kérem Jenőm, az ernyő alenszonni csipkéből legyen, faragott, s kövekkel kirakot elefánt csontnyéllel; hát alenszonni csipke? kérde Jenő s tárczájába jegyzé azt. Gyors léptekkel haladt a főváros egyik leggazdagabb raktárába ott megveendő a kívánt napernyőt. Beérvén, az ott levő urat megszólítá, kérvén tőle a kérdéses napernyőt, hozzá tévén, hogy az egyike a legelegánsabbaknak legyen, az ur mondá, hogy megrendelend is egy hét mulva érte jöhet. Elkedvetlenülve jelenté Jenő csudálkozását a felett hogy illy híres rakárban nem találhat készen egy napernyőt — az ur felelé hogy ily nagy értékű czikk mindig csak megrendelve készittetik, mert ilyesmit nem tarthatnak raktárukban. Ezen válaszra a már menőre készülő ifju vissza fordul, a napernyő árát tudakozva. Olyan napernyő uram mint ön kíván 3000 frkba kerül. Három ezer frank! kiált Jenő hihetlenül, hisz ez egy császárnénak való! Eugenia császárné ernyője 6000 frankba került, viszonzá a kereskedő.

Jenő pár perczig habozott; végre kéré a kereskedőt ne rendelné mindaddig meg, míg ismét vissza jó.

Egy rövid óra, s mily változás az ifju nyílt vonásain; derültségét, boldogságát, komor gond váltá fel, léptei mily gyorsan lebbentek a járda felett, oly ólomi rehezéssal tapadtak hozzá most, s ballagva haladt a boulevard felé, midőn egyik barátjával találkozik, ki neki kezet nyujtván, csodálva vizsgálja arcát, kérvén mi kellemetlen érheté, hogy ily arczezal készül imádott arájához, mely semmikép sem vőlegényies. Jenő közlé a fentebb említett eseményt barátjával, ki miután kihallgatá őt, komoly részvétellel inté, hogy oldaná fel ezen viszonyt, mely soha sem leendő képes bol-

dogítani, most, a meddig még nem késő, hisz mondá többek közt, jövő nőd hozománya kamatja 3000 frank, fizetésed mint mérnök 10,000 stókéd jövedelme még kesztyűire sem lenne elég, ezen nő nem neked való, csendes boldog családi kör, mint te ohajtod, melyben boldogléted találhatnád csak álom maradna, soha sem valósulandó.

Jenőre barátja ebéli szavai hatásukat el nem mulaszthaták, annál inkább mivel azok igazságát bár fájdalommal, belátá — elhagyá a szép de széles, s kényeztetett Aiméet, el Párist is, Németországba a szép Rajna vidékére enyhet s vigaszt keresni ment.

Hónapok teltek, egy szép derült tavaszi nap sétálókat csalt a boulevard-okra, köztük Jenőt is, jobbján szende arczu szőke nővel kinek ibolya szemei a tiszta üdvöt tükrözik mely szívében honolt, — elébök két a legválogatottabb izléssel öltözött nő jó, kik közül az ifjabb ritka szépsége által közfigyelmet gerjeszt s minden dandyk szemüvegeit magára vonja. — Anna az ifju nő 10 frankos napernyőjét össze raká hogy annáljobban nézhesse azon szép arcot, melyre férjét egész gyermeteg elevenséggel figyelmezteté, Jenő hálásan tekinte az égre, s azután csendes megelégedéssel nyugtatá szemeit nejjén, ki, ha nem is oly tündöklő szép mint Aimée, de szende önzés nélküli szeretetével, igazi német házias tulajdonival őt annyira boldogítá.

Kedves olvasónóm ez nem mese, tegnap történt — történetik ma és holnap is — de veled nem — ha megérted a tanulságot.

(Garrik — Learben.) A milyen apró botrányok vannak napi renden színpadunkon, melyek néha legjobb színészeinknek egy egész tragoedián keresztül megtartott buzgalmukat tönkre teszik, s a szomorujátékot vigjátékká változtatják — ez érdeknél fogva is nem lesz apropos s hasznos célzat nélküli a következő történet a nagy Garrik-ról: Legjobb szerepét Leart ját zotta, s ennek legszomorubb jelenetében, midőn leányára borul, egyszerre csak el kezd szörnyen nevetni, mit el nem nyomhatván, végre kénytelen a színpadról távozni. Az ellenállhatlan kacajgörcs meglepi Kordéliát is, ki szintén távozik. Mi történt? Szemközt a zenekarban egy mészáros mester ült, nagy fülelő kutyájával, mely komoly türelemmel látszott figyelni, s a mi több, fején gazdája hálósipkájával, melyet az, melege lévén, izzadtában a derék szelindek fejébe nyomott. E szokatlan jelenés látása fakasztá kacajra Garricket, ki azután több évig nem mert Learban föllépni, tartván e jelenet emlékezetének illuzio-oszlató hatásától.

(Örült porosz tiszt.) A párisi Notre-dame-egyházban esti hatkor a templomszolga egy idegen tisztet vett észre, ki ájtatosan imádkozott. A solga távozásra kérte, de a tiszt mereven nézve egyszerre fölkiáltott: „Meg akartam gyilkolni királyomat. Öljetek meg!“ A solga őrséget hívott s a magát porosz századosnak valló tisztet

bekisértette. Ujabb hírek szerint a boldogtalan eszt veszté s a tébolydába vitetett.

(A magyar legió.) A „Kölnische“ szerint (mely e részben hiteles forrás) a magyar legió, melynek állomása jelenleg Nocerában van, négy osztályból, huszár, honvéd, vadász s tüzérségből áll. A huszárok 3 századot képeznek, összesen 320 fő. A honvédek négy századot, létszám 480 ember, a vadászok két századot, összesen 270 fő, és a tüzérség két hegyi üteg, összesen 150 főből áll. Az összes létszám 1200 ember, 300 ló, 90 öszvér és 15 lövegből áll. Szolgálatban álló tisztek negyvenöten vannak. Főparancsnok Ihász Dániel ezredes, segéde Rényi Szücs, kapitány. A huszárokat Szankovics kapitány, a honvédeket Girczy őrnagy, a vadászokat Reinfeld őrnagy vezérli, a tüzérséget Radonics kapitány. Az élelmezést Romek kapitány kezeli.

(Az uj szultán, Abdul Azisz) kivel trónra léptekor nagyra volt a szabadelvű török párt, s ugyanakkor az európai journalistikában elterjedt a hír, hogy háremét elbocsájtotta, és csupán egy nőt tart — jelenleg nem kevesb csak 1300 nóból álló háremet tart. Érdekesnek tartjuk ezek osztályrendjét közölni a külföldi lapok legutóbbi közlései szerint. Abdul Azisz ő felségének ujon rendezett háremében már is négy kadinja, több ikpolja és nagy számú gurdéi vannak. A kadinok a magas ranguak; az ikpalok, kik már kegyben részesültek, s a gurdék, kik a nagyur szemének tetszenek. Az első száma hétre rughat, s ezek azon boldogok, kik a szultánné rangjáig emelkedhetnek, mert az tévedés, hogy a szultán valaha meg-nősül. Az első két kegyelt, főlavattatások ideje szerint, szultánnéi rangot kapnak, de vallási szertartással egyikét sem füzi magához a nagyur. Ezeket követik az ikpalok, kiknek sorából a főnebbi 7 boldogot veszik, mihelyt egyik meghal vagy büntetésül valamelyik pasának ajándékozzák. Még minden kadin 40 szolganóval bir, a hurik csak 25 — 30-al rendelkeznek. A hurikat vagy maga a szultán választja a kadinok kíséretéből, vagy ezek vásárolják őket a szultánnak ajándékba. A gurdék és ikpalok száma határtalan. Mihelyt egyszer megtetszettek a legmagasabb szemeknek, kivétnak a szolgálcsoportból és külön háztartást nyernek. Az uj szultán a nők mindhárom osztályával már bőven ellátta magát. Ezzel nemcsak az egy nőről mesének van vége, de a palotareformról ábrándok fele is elenyészik. Az uj szultán háreme a szolgálcsomélyzettel együtt 1300 nőt foglal magában.

Londonnak a legujabb összeszámítás szerint 3 millio lakosa s 400,000-nél valamivel több háza van. Alkalmassint ez az első eset, hogy ily embertömeg él együtt 4 német négyszög mérföldnyi téren. A népesség növekedését Londonban évenként 70—80,000 emberre teszik, s e szaporodás 10,000 uj ház építését teszi szükségessé évenként.

S Z I N H Á Z.

October 30. A molnár leánya. Eredeti népszinmű Szigligetitől B. Eötvös regénye után dolgozva. Először. — Ezuttal legnevezetesebb az, hogy a komikus véletlen — a mi tragikai előadásaink ezen rossz szelleme — most egy népdarabban fordult elő, mintha ez anélkül is nem lett volna elég gyöngye a csöndes halállali kimulásra. Meglehet, hogy azon rossz szellem — tulajdonképpen nem egyéb a tragödia muzsájánál, mely mint Krisztus a farizeusokat — a tragikum magas hivatására méltatlan thaliapapokat üldözi, s mint-hogy e darabban is jó adag érzelmes rész volt, mely pathos-szal igényelt hatni — ennélfogva az illuzióölő nevelés véletlen kísértete megjelent, ez alkalommal tűz képében, mely egy fátyolt lobbantott föl a színpadok közt, mire egy színész kiszaladt a színpadról, míg a színésznő (Felekiné) bátran helyt állott.

Octob. 31. Ernani. Verdinek egy évtizeden át pihent, azért ujólag igen kedvesen látott szép operája, kivált ha szerencsésebb szereposztással adnák. Egedi Mari k. a. s Tanner úr beérheték volna egyszeri szíveslátással a közönség részéről, Bigniot oly kitünő szerepében, mint Károly, nem örömet nélkülöztük, kivált ha még Ernani is oly feledhetlenül van végig gikszerelve, mint ahogy ezuttal Fektér cselekedte. Ezzel egyébiránt fájdalom, nem azt akarjuk mondani, hogy Ellinger kedvesebb volna e szerepben. A mi Ernainak (Stéger) Bukarestben van. A kis Oláhországnak több izlése, előhaladottabb műigénye volna, mint a „nagy“ Magyarországnak vagy tán csak több a pénze? Ez is nagy baj ha úgy van.

Novemb. 1. A szigetvári vértanúk. Jókait. — A dicsőség nem tragikum, eszerint a mártírok, próféták hősköltevénynek igen is, de tragoediáknak tárgyai nem lehetnek. Hanem, hogy ezt nálunk sokan nem tudják, a kiknek tudniok kellene, az, ha nem tragikum, de mindenesetre tragikomikum. — De hát azután az előadás! Micsoda játék, micsoda szavalás! Persze azt mondják rá a hivatlan színészek, hogy ez a természetesség; holott az csak — alpáriasság (gemeinheit.) No de már ez aztán szomorúbb minden szomorújátékunknál.

Novemb. 2. Rigoletto. Verdiféle opera, melyet közel évtized óta számtalanszor hallottunk, azért jó lenne már pihentetni egy kicsit.

Novemb. 3. A tücsök. Kár, hogy nem épen halottak napján adták emlékezésül Hegedűsnére. Egyébiránt így is rá emlékeztünk, s a czim szereplőre nagyon illett a virgiliusi vers:

Infandum regina jubes renovare dolorem.

Novemb. 4. XI. Lajos. Dráma Delavignetől. Mindig egy kissé megvigasztalódunk, valahányszor Tóth Józsefet látjuk, valamely nagyobb-szerű drámai szerepben. Ilyenkor azt gondoljuk, hogy — íme, a magyar geniusz ajkán is meg van a tragoedia muzsájának csókja, csak-hogy diadala még tán a távol jövőnek van fenntartva. A „természetesség“ örve alatt minden magasabb alakot a prózai alpáriasság sarába lerántó színészeink elé mintául állíthatjuk fel Tóthot, kinek az eszményítés legnagyobb mértékben sikerül, s míg többi színészeink (Egressit kivéve) eltörpítik a nagy alakokat, ő úgy megnöveszti azokat, mint a nyugvó nap a hegyek árnyékát. Mikor adja már III. Richárdot s Macbethet?

Novemb. 5. Dinorah. — Egyik kollegánk (csak-hogy biz az ellenségünk, mi tagadás benne!) elfeledé, a mit egykor bizonyosan megtanult a gymnasiumban az auxezisről, és a melynek számos gyönyörű példáját olvashatná Horác, Virgil, Homer s egyéb nagy költők műveiben, ha ugyan ezek helyett a mai novella és románirókat nem bálványozná. De még egyik bálványa Dumas apó-ból is találhatna alkalmas példákat erre, aztán nem venne betűszerint olyan állításokat, miszerint „a ki ezen dalművet nem élvezzi, az nem méltó, hogy e században született.“

Novemb. 6. Lecouvreur Adrienne. Komlóssy Kövérné a czim szerepben!

Novemb. 7. A nyolczadik pont. Vigj. Férj az ajtó előtt. Operette.

Novemb. 8. Egy szegény ifjú története. Dráma.

Novemb. 9. Bánkban. Erkel operája.

Novemb. 10. Régi pénzek. Fátyól. — E darabban is a cselekmények „némünémű“ régi szójárásokból állanak, apáink anyáink ódon stuluszából s róka farkos öltözékeiből, melyekre újra rá-szorultunk, annálfogva mai napság e darab nem oly régi mint ezelőtt harmincz évvel. Mindazáltal, Tóth József a szavakból is mint mondani szokás „hus és vérből“ álló alakot teremtett.

Novemb. 11. Elizondói leány. Fördör i kell mennie. Férj az ajtó előtt. — Kedve háromság, de a vásárhetfői közönségnek nem czuks kerli, hanem cigánypecsenye vagy gulyáshú- (népszinmű vagy hazafias dráma) kell. Az opes rettekre máskor is megtelnék a színház. — A „elizondói leány“ operette előadása a legeslegz jobbak közül való, a mit színházunknál látn-lehet.

Novemb. 12. Dinorah.

☞ Mellékletül: Mintarajz — magyarázva a boritékon.

nákat tüntetnek elő. A köpenyt a mellen arany bojtok foglalják össze. Ehez hasonló a királyné köpenye, csakhogy valamivel rövidebb, s fölülről ki van vágva.

V I D É K.

— Milyen rémhírét költik szegény hazánkknak az idegen civilizátorok, és mindennek daczára nem rettennek vissza az ide utazók s települők — az már ugylátszik, olyan régi dolog, mely nálunk még sokáig uj marad. Szerencsére az ide költöző rémet sógorokból mind jó magyar hazafi lesz, azért most már nem is oly nagy a telepítési vágy a magyar kanaánba, mint azelőtt. Egy ily példáját a rémhiresztelésnek beszéli el egy bécsi levelező egy külföldi borkereskedőről, ki midőn mult nyáron utlevelét láttamoztatá Bécsben s mondá, hogy Magyarországba indul:

„Magyarországba? kiáltának fel, s elszörnyűködtek mindnyájan. Hát nem tudja ön, hogy ott most a legnagyobb anarchia uralkodik, az emberek egymást csak amugy egyszerűen agyonverik, ott sem bíró, sem közigazgatási hatóság nem létezik, valóságos barbár állapot van. A németeket pedig uton utfélen agyonverik és a kakas sem kukorikul róla. Ön valóban életével játszik.“ — Emberünk azonban bátor legény levén utnak indult, hanem előrelátásból, azon latin közmondással tartva: *superflua cautela non nocet*, egy pár hatlövetű revolvert, egy dupla puskát és egy kancsukát vevén, személyes bátorság tekintetéből illoképen fölfegyverezve, Pestre az esteli vonattal megérkezett. Bérkocsiba ülve, mindkét kezében egy pisztolylyal a Tigrisbe szállott. Estelijét fölhozatta. Reggel nagyon csodálkozott, hogy álmából lárma és lövések föl nem zavarták. Kisétált; de természetesen bő felsőkabátja zsebeibe rejtett revolverekkel. De mennyire elbámult a mint látta, hogy hát itt mindenki dolga után látva békeséggel halad kitüzött célja felé; semmi füttyközések, lövéseknek nyoma sincs, s a legszebb csend és rend uralkodik, daczára annak, hogy az utcák nincsenek rendőrökkel megspékelve mint Bécsben. Fegyverzetét Pesten hagyva szerencsésen lejött Mádra és mondhatjuk nagyon jól találta magát, különösen egy esteli kalandos vadászember egészen elbájolta s a kitünő minőségű ötvennyolczadiki „Huszárborból“ poharat ürítve. a magyar szabadság és nemzetet éltetve toastot mondott.

— Azon hajótörés a magyar Dunán, melynek két ember lett áldozata, a befejezett törvényes vizsgálat megállapításai szerint, következőleg történt:

A gőzösök F. Max és Pest — mindkettő a gőzhajtótársulaté — Baja felé azon veszedelmes folyamterületen találkoztak, melyen a Duna hirtelen kanyarulatokban foly, — a partok erdő-

vel benőttek és a hajók kölcsönösen egymást nagyobb távolságból nem vehetik észre. — Emellett reggeli 4—5 óra közt találkoztak, épen a regg szürkület beálltával, midőn, mint tudjuk, legnehezebb a tárgyakat felismerni és a távolságot megítélni. — F. Max (személyszállítógőzös) felfelé, Pest (teherszállító) 3 vontatóhajóval lefelé. A parancsnok, a kormányosok és őrlegénység mind két hajón őrhelyén volt. — Midőn a két hajó egy éles kanyarulatnál kölcsönösen észrevette egymást, F. Max, mint felfelé utazó hajó a folyamszabály szerint tartozott átengedni a jobb folyamutat a lefelé utazónak (Pestnek) és hogy ezt tenni akarta, jelt is adott, mit Pest észrevett és szintén jelzett; az egymáshoz sebesen közeledő hajók távola igen rövid volt habár mindkettő igyekezett egymásnak kitérni és a veszedelem elhárítására a leglehetőbbet megtették, mégis az összeütközés elkerülhetlen volt, mi be is következett, midőn Pest egyik vontatóhajója F. Maxnak kerékszekerénye előtt levő három hajótiszt kabinjait szétzúzta, mely alkalommal, miként már tudjuk, az ott alvó első kapitány és első gépész áldozatul estek; mi azonban nem történt volna, ha az említettek a fenálló utasítások szerint, hogy éjjel napfelkeltéig az első kapitány és első gépésznek a szolgálatot elhagynia nem szabad, őrhelyükön maradnak. — A hajó többi személyzete, valamint az utasok egészen sérületlen maradtak. — A szerencsétlenség oka a szolgálattevők egyikére se rovatathatik és az csak oly rendkívüli szerencsétlen körülmények egybeütközése által idéztetett elő, mi által a végzet az emberek leggondosabb igyekezetét is gyakran erőszakosan meghusítja.

— Nevezetes időjel, miszerint gróf Bolza Istvánt Szarvason községi birónak választották, s e hivatalt a hazafi gróf következő szavakkal fogadta el: „Egész életem a hazának van szentelve, s ha neki ezen az uton is szolgálhatok, szerencsésnek fogom magamat érezni.“

Magyarázata a jelen számunkhoz mellékelt mintarajznak.

1. és 2. sz. Gallér és kezelő (manchette) lilaszinü gyapottal tűzni és hurkolni (Schlingeln).
3. 4. E. L. és A. B. egybefont betük.
5. Zsinórozás.
6. Zsebkendő sarokra L. B. betük.
7. Csikos himzés.
8. Ékítés himezve magyar fejkötő hátuljára.
9. K. betű
10. Tár czára való himzés, arannyal és aranygyöngyökkel
11. II. egybefont betük.
12. A. Cz. római betük; grófi koronával.
13. 14. 15. R. I. és O. betük
16. Csikos himzés.

Uj előfizetési felhívás

A HIRMONDÓ.

Legeslegolcsóbb

politikai és népgazdasági hetilapra.

Hogy mennyire mulhatlanul szükséges a népnek kellően ismerni hazája sorsát s hogy mennyire szükséges a haza főbbjeinek, hogy őket, nemes törekedésükben megérthesse az ezer csábításnak kitett nép? . . . meg tudja ezt mutatni nekünk a fekete sírirat, egyet nemertett népek temetője telett . . .

Nem a filléres nyereszkesedés, hanem a legnemesebb hazaszeretet vezérlett bennünket a **Hirmondó** ujság szerkesztésére és kiadására, hogy legyen a tüzhelyét, hazáját forrón szerető magyar népnek, úgy hazája nehéz körülményeiben, mint az élet ezer meg ezer bajaiban egygyel több jó tanácsadója.

Részünkről, nyugodt öntudattal tekintünk vissza a **Hirmondó** eddig megjelent számjaira s szerénytelenség bűne nélkül hiszszük, mikint a maga kis körét nem méltatlanul foglalta el a **Hirmondó**; hézagot, szükségét pótolunk. — A közös, szent célra irányzott munkásságunk határait azzal kívánjuk terjeszteni, hogy november 1-től kezdve uj előfizetést nyitottunk.

Hazaíui bizalommal szólítunk föl tehát minden becsületes hazafit a **Hirmondó** politikai néplap terjesztésére és előfizetésére.

Heckenast Gusztáv,

kiadó-tulajdonos

A Hirmondó szerkesztősége.

Előfizetési föltételek:

2 óra (november—december) **50** kr. — 8 óra (november 1861—juni 1862) **2** ft. —
14 óra (november 1861—december 1862) **3** ft. **50** kr.

Legolcsóbb nemzeti hölgydivatlap!

Előfizetési felhívás

A „NŐVILÁG”

FOLYÓ ÉVI OCTOBER—DECEMBERI FOLYAMÁRA!

Megjelenik e **kizárólagosan nemzeti hölgy divatlap** havonkint kétszer minden számában egy-egy műmél-
léklettel t. i. havonkint egy diszes, két három alakot tartalmazó **divatképpel** és egy a női munkakörből vett **munka-
minta-rajzzal**; maga a lap finom boritékban, nagy nyolczadrét iven, **eredeti divattudositással** mulattató és tanul-
ságos olvasmányyal a **házi gazdaság, gyermeknevelés, családélet** köréből!

Rendkívüli kedvezményül!!!

a kik egész évre előfizettek, s illetőleg, a kik januártól kezdve negyedévenkint előfizettek s ez utolsó évnegyedre is utólag előfizetnek, a már eddigi előfizetőinknek szétküldött, s köztetszésben részesült

„Országgyűlési arczképcsarnok”

czimü szép nagy kőrajzot is veendik külön göngyölve postai uton.

E műlap ára külön annyi, mint lapunk negyedévi dija.

Előfizetés évnegyedre, helyben, házhoz hordva vagy postán küldve (oct.—dec.) 1 ft. 50 kr.

Az előfizetési összegek alolirott hivatalba küldendők.

Vajda János m. k.,
szerkesztő.

Heckenast Gusztáv kiadó hivatala,
egyetem utca 4. szám.

23. SZ.

December 1-jén. 1861.

Ötödik évi folyam.

NŐVILÁG.

DIVATLAP A MAGYAR HÖLGYEK SZÁMÁRA.

Szerkeszti

VAJDA JÁNOS.

Szerkesztő szállása : Mészáros-utca 2. sz. 2. emelet. — Kiadó-hivatal : Pesten, egyetem-utca 4. sz.

Előfizetési föltételek az 1861. évi Nővilágra.

Egész évre (január—deczember)	5 ft. — kr.
Három évnegyedre (april—decz.)	4 „ — „
Félévre (julius—decz.)	3 „ — „
Negyed évre (october—decz.)	1 „ 50 „

Tíz példányra egy ingyenpéldány.

Az előfizetési pénzek bérmentett levelekben, ha lehetséges, a régi czimszervények beküldésével alólirt kiadó-hivatalba (egyetem-utca 4-ik szám) kéretnek intéztetni.

A Nővilág kiadó-hivatala.